

DEALUL MONUMENTULUI – EMBLEMA ORAȘULUI TULCEA

***Prof. Daniela Oancea,
Școala „Constantin Găvenea”
Tulcea***

1. Poziția geografică

Dealul Monumentului este situat în partea de nord-est a municipiului Tulcea, fiind denumit de localnici și Hora Tepe. Are o altitudine de 48 m și reprezintă cel mai important punct de belvedere al orașului. Se afirmă, adesea, că orice turist care sosește în orașul de la porțile deltei, pentru a lua contact cu frumusețile locale, trebuie să viziteze mai întâi Dealul Monumentului. Într-adevăr, din acest punct topografic, se deschid panorame de o frumusețe unică spre Dealurile Beștepeului dinspre sud-est, fluviul Dunărea, cu marele meandru, la nord-vest și nord, Delta Dunării la nord și est și Dealurile Tulcei la sud. Se observă, de asemenea, principalele zone funcționale ale orașului: platformele industriale din nord-vest și est, zonele de servicii (Navrom, gara feroviară și autogara, debarcaderele turistice, complexele hoteliere) și zonele rezidențiale.

Dealul Monumentului este cel mai reprezentativ punct pentru aplicații de geografie, geologie, istorie, ca și pentru artiștii plastici, neobosiți căutători de peisaje naturale și antropice.

Privit de pe Dunăre, Dealul Monumentului apare ca un promontoriu cu fizionomia unei mici cupole vulcanice, ce dă o notă particulară peisajului local. Cadrul geotectonic al acestui promontoriu a influențat cursul Dunării, imprimându-i o direcție nord-estică.

2. Caracteristici structural-geologice, tectonice și petrofaciesul

Cercetările și aplicațiile geologice din ultimul deceniu au adus noi contribuții la cunoașterea cadrului geotectonic al Dealului Monumentului.

Încadrat la marea unitate triasică a Dealurilor Tulcei, cu cele două pânze tectonice (pânta de Niculițel, cu diabaze și porfire, și pânta de Tulcea), punctul *Monument*, cu structurile geologice care aflorează pe latura nord-vestică, reprezintă o adevărată arhivă paleogeografică. Geologic, zona triasică a Dealurilor Tulcei cuprinde un etaj în bază, cu fundament hercinic și înveliș sedimentar paleozoic, și un etaj mezozoic (triasic și jurasic), format din roci sedimentare cu magmatite asociate.

Structura sa geologică se compune la bază din epimetamorfite presiluriene, străpunse din loc în loc de silluri de riolite postsiluriene. Depozitele de suprafață indică un contact discordant cu rocile din bază și sunt reprezentate prin conglomerate poligene (polimictice) de vîrstă Werfenian inferior (Fig. 1).

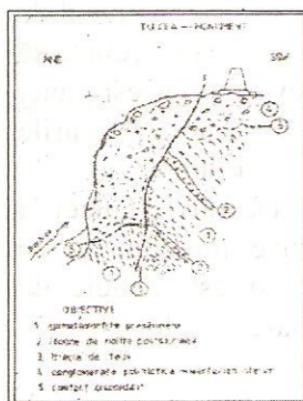

Fig. 1. Structura geologică a Dealului Monument

Au mai fost puse în evidență o falie normală și breccia de falie de vîrstă postwerfenian (sub influența mișcărilor kimmerice). Epimetamorfitele presiluriene au fost considerate mult timp de vîrstă devoniană. Ele sunt echivalente Seriei de

Boclugea din zona Măcin și sunt reprezentate prin filite roșii și verzi, cuartite cloritoase și sericitoase. Au un metamorfism slab, care s-a produs, probabil, în timpul tectogenezei *cadomian*, cea mai veche fază a orogenezei caledonice (N.Anastasiu,C.Fabian, Dobrogea. *Ghidul aplicației practice*, Universitatea București).

Filoanele de riolite postsiluriene apar sub forma unor benzi de 75-100 cm și străpung epimetamorfitele presiluriene. Petrografic, riolitele sunt porfire cuarțifere de culoare albă-roz, cu un grad mediu de alterare, reprezentat prin forme de caolinit și hidroxizi de fier. În zona Dealurilor Tulcei, punerea în loc a riolitelor (magmatitelor), se leagă de mișcările kimmerice din triasicul inferior, fiind reprezentate prin porfire și diabaze.

Conglomeratele poligene au vîrstă werfenian inferior (Seissian), prezentând un aspect grosier, sortare slabă, subrotunjit.

Petrofaciesul lor este dominat de fragmente de filite roșii și verzi, cuarț, porfire, argilite, prinse într-o protomatrice argilo-feruginoasă. Trăsăturile sedimentologice indică mecanisme de acumulare prin transport în masă de tip *debris flow* (curgeri gravitaționale).

În lungul faliei care intersectează toate structurile geologice s-au format breccii de zdrobire, datorită tensiunilor existente, reprezentate prin fragmente de conglomerate poligene, epimetamorfite și riolite intens laminate. Clastele sunt orientate de-a lungul liniei de falie.

3. Caractere geomorfologice

Configurația de promontoriu a Dealului Monumentului este pusă în evidență de abrupturile de pe laturile de nord, nord-vest, est și sud. În partea de vest există o pantă lină de tip glacis, care corespunde străzii Gloriei, pe care se face accesul la acest deal. Cadrul morfologic de ansamblu a fost pus în evidență în urma formării faliei crustale a Dunării de pe aliniamentul Focșani-Galați-Tulcea-Sf.Gheorghe și de erupția magmatitelor, probabil în timpul mișcărilor kimmerice. Privit din apropiere, acest deal ne apare ca un munte în miniatură, în a cărei modelare un rol important l-au avut petrofaciesul structurilor geologice și sistemul de falii. De asemenea, se observă și urme ale modelării antropice (în partea sudică se află complexul arheologic Aegyssus).

Pantele estice ale dealului sunt mari, fiind bine fixate cu vegetație ierbacee și, izolat, mici arbuști. În partea sudică, depozitele de suprafață sunt reprezentate printr-o cuvertură de loess cu grosimi de 2-4 m, în care au fost descoperite urmele cetății Aegyssus. Pe latura vestică aspectul este de glacis, în timp ce la nord-vest, unde aflorează structurile geologice, s-a dezvoltat un pitoresc relief petrografic, pe pachetul litologic de conglomerate werfeniene și aliniamentul faliei postwerfeniene.

Dezagregările produse în timp datorită variațiilor de temperatură între anotimpurile extreme, eroziunea diferențiată în masa conglomeratică de roci, produsă de apele de șiroire, pantele mari și contactul discordant al stratelor de roci din fundament cu cele de suprafață, sunt cauzele principale care au impus modelarea

promontoriului. În partea sudică, există pericolul prăbușirii unui turn al cetății peste locuințele din vecinătate (foarte apropiate), datorită șiroirii apelor, ce au loc la ploi, în depozitul de loess.

La limita nordică se află cursul Dunării, adaptat faliei crustale Galați-Sf.Gheorghe, care și-a format o mică luncă, întinsă până la abruptul promontoriului, pe care s-au amplasat două unități economice: Fabrica de mase plastice și Întreprinderea de marmură. Odinioară, apele din mezozoic, neozoic și cuaternar se întindeau până la acest promontoriu. Gh.Munteanu Murgoci a semnalat existența unor „semne de terase” pe latura nord-dobrogeană, la 3-4 și respectiv 22 m altitudine. Pe Dealul Monumentului se observă câteva nivele care ar ridica unele semne de întrebare. În partea nordică, la baza ansamblului conglomeratic există un abrupt petrografic în unghi de 90° la cca. 10 m înălțime, care evoluează prin surpări în masă, determinate de șiroirea apelor (*Fig. 2*), iar la nord-est, la marginea micului glacis, se văd mici nivelări, în număr de trei, la altitudini de 1-5 m. La 12 m și la 15-18 m există niște pseudonivele.

Este posibil ca, prin formarea faliei postwerfeniene și a mișcărilor tectonice ulterioare, să se fi produs dislocări în pachetul conglomeratic, dându-i aspect de cădere în trepte. Oricum, tectonica acestui deal și paleorelieful sunt destul de complexe. Relieful sculptural este caracteristic formațiunilor conglomeratice: turnuri, ace, proeminente, abrupturi petrografice, fenomene de șiroire, eroziune diferențiată, cu formare de hornuri (strungă).

4. Importanța turistică

Există trei elemente foarte importante care polarizează atracția turiștilor în această parte a municipiului Tulcea :

- paleostructurile geologice și evoluția geomorfologică, care îi conferă o notă de originalitate și de mare interes științific

- Complexul arheologic și muzeistic Aegyssus
- Monumentul Independenței.

Aegyssus este denumirea antică a orașului Tulcea. Ruinele cetății se află pe latura de sud a dealului. Pentru a se păstra aspectul de ansamblu al Parcului de la Monument nu a fost scoasă la iveală decât o mică parte din inventarul cetății. Materialul ceramic getic și

grecesc datează locuirea în zona cetății începând cu secolul al III-lea î.Cr.

În secolul I î.Cr., Aegyssus deținea o puternică funcție comercială în relațiile getilor cu grecii, dovedită prin descoperirea

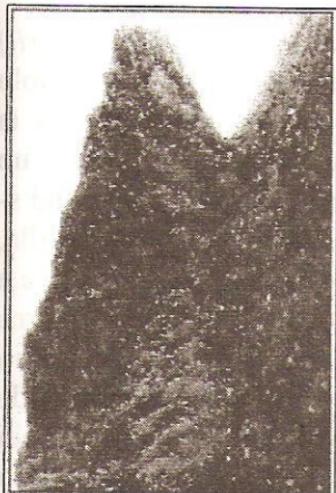

Fig. 2. Modelarea pe abruptul nordic al Dealului Monument

unui depozit mare cu amfore grecești (peste 100) în incinta cetății, multe de tip *chiupuri*. Important este faptul că locuitorii, încă din vechime, au știut să folosească toate calitățile naturale ale promontoriului în scopuri strategice, militare și de apărare, ridicând cetatea în calea năvălitorilor. Poetul latin Ovidius,

exilat la Tomis, scria în anul 12 d.Cr, în *Epistulae ex Ponto*: „Aproape de malul Istrului se află o veche cetate cu două nume / La care cu greu se poate pătrunde din cauza întăriturilor și locului unde este așezată / Caspianos Aegyssos este cel care a întemeiat-o și ar fi numit-o după numele său”. Cetatea a fost cucerită de romani în timpul exilului lui Ovidius. Aceasta descrie lupta dintre romani și geti ca fiind sângeirosă și-l elogiază pe Vestales, conducătorul oștilor romane, care a ieșit învingător. În perioada romannă, Aegyssus devine un oraș înfloritor, fiind apărat în sec. al IV-lea de o unitate militară importantă (*Vexilatio Aegyssus*), care făcea parte din marea Legiune I *Iovia*, care avea sediul la Noviodunum.

Prin săpăturile arheologice s-au descoperit amfore, un mic edificiu termal, o magazie cu chiupuri în care se depozitau alimente. Cetatea a avut un rol important în controlul traficului fluvial spre mare și în calea năvălitorilor, doavadă fiind și cele 7 turnuri de apărare, amplasate pe zidurile cetății.

În muzeul de istorie, ridicat lângă ruinele cetății, există peste 5000 de exponate, așezate în succesiune cronologică. Se pot admira

vestigii ale culturii Hamangia, tezaurul princiar getic de la Agighiol, sevențe arheologice din siturile nord-dobrogene (Noviodunum, Halmyris, Enisala, Arrubium, Argamum, Troesmis, Dinogetia etc), sarcophage și capiteluri, statuete de marmură, o mare colecție numismatică și altele.

Monumentul Independenței (*Monumentul Reintegrării*) reprezintă principala atracție turistică. Actualul ansamblu monumental a fost inaugurat în 1977, la împlinirea centenarului de la Războiul de Independență a României. Pe acest loc a existat un monument, a cărei piatră de temelie a fost pusă în anul 1879, când s-au amplasat un pergament și decorațiile doctorului Carol Davilla, participant la război și la acea festivitate. Tot atunci, la manifestare a participat și regele Carol I, însotit de M.Kogălniceanu. Executarea lucrării s-a făcut de către venețianul de origine română Giorgio Vasilescu. Complexul monumental cuprindea un obelisc de granit de Ravena, înalt de 22 de metri, la baza căruia se afla statuia unui dorobanț gornist și un vultur din bronz cu aripile deschise. Lucrarea a fost terminată în anul 1900 de sculptorul C. Bălăceanu. Inaugurarea monumentului s-a făcut în 1904. În timpul primului război mondial, armatele de ocupație l-au distrus. Monumentul a fost refăcut doar cu obeliscul, până în 1976, iar din 1977 s-au adăugat cele două statui. Scara monumentală este placată cu calcar de Babadag.

În acest material am prezentat câteva idei prin care am încercat să demonstreze că Dealul Monumentului reprezintă cartea de vizită sau emblema municipiului Tulcea, un loc sfânt al istoriei acestor meleaguri, care trebuie vizitat de orice turist român sau străin.

Totodată, prin importanța științifică a cadrului geologic și geomorfologic, se impune declararea acestui deal ca rezervație geologică și de relief.

Bibliografie :

- Anastasiu, N., Fabian, C., *Dobrogea. Ghidul aplicației practice*, Universitatea București, 1989.
- Mihăilescu, V. T., *Geologia României*, Centrul de multiplicare al Universității București, 1972.

- Romanescu, Gh., *Delta Dunării. Ghid turistic*, Editura Corson, Iași,
1997